

МАХСУСИЯТ ВА МАҲБУБИЯТИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ

Муаррихон бар ақидаанд, ки яке аз ҷанбаҳои асосии таърихи инсониятро роҳбарони кишварҳо муайян менамоянд. Албатта, аксари давраҳои таърихии рушди давлатҳои қадим ва муосир бо номи сарварон алоқаманд мебошад, ки рифоҳи мардум, авҷи қудрати кишвар, густариши илму фарҳанг ва тиҷорат бо ному фаъолияти онҳо вобастагӣ доранд.

Теъдоди роҳбарон зиёданд, таърих ҳатто шоҳиди номи онҳоест, ки боиси заъфи қудрат, хиёнат ва нобудии давлат гаштаанд. Вале муҳимтар аз ҳама, номи нафароне дар сафҳои онҳо ба ҳатти зарин инъикос ёфтаанд, ки бо сарсупурдагӣ, азму қатъият ва иродаи барҷаста боиси эҳё ва ваҳдати халқу миллат, осудагии мардум ва ободии кишвар, болоравии шуҳрати нуфузи он гашта, тӯли таърих дар забони оламиён ҳамчун нишони адлу рой ва намунаи давлатдорӣ боқӣ мондаанд.

Таърих номи Хусрави Парвиз (Анушервон), Исмоили Сомонӣ, Александр Невский, Наполеон Бонапарт, Теодор Рузвелт ва дигаронро ҳамчун сарварони борику муваффақ ва намунаи эҳёи таҳкими қудрати халқу кишвар сабт намудааст.

Раванди касби истиқлоли давлатии тоҷикон, паёмадҳои он дар шакли ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ ва ҳатари нобудии миллат ба сахна нафареро овард, ки бешак масъулияти он рӯзу фардои миллатро ба зимма гирифта, худро дар қатори пешвоёни бузурги таърихӣ ҷой дод. Пешвои миллати тоҷик, фарзанди фарзона ва масъули он низ аз қабили пешвоёни машҳури ҷаҳон мебошад. Ин шахс Эмомалӣ Раҳмон бо изни Худо ванд ва дуои мардуми тоҷик дар лаҳзаи ҳассос ба сари қудрат омада, оғози сулҳу ваҳдат, ҳифзи истиқлолияти давлатдорӣ ва касби рифоҳу амнияти мардум гардид.

Тавре маълум, на ҳар сарвари кишвар Пешво буда метавонад. Пешвои миллат дорои махсусиятест, ки мақоми ӯро дар баробари дигарон муайян ва ҳифз месозад. Маҳз ин махсусият боиси маҳбубияти онҳо миёни мардум ва эътироф аз ҷониби ҷаҳонӣ ва дар маҷмӯъ, таърих мегардад. Бинобар фардияти махсус ин нафарон на дар соҳаҳои алоҳида, балки тамоми ҷанбаҳои ҳаёти ҷомеаро дарк намуда, дар ҳалли масоили асосии он муваффақ мегарданд. Ба андешаи мо хусусиятҳои хоси абармардони таърихӣ ва пешвоёни миллат, дар мисоли сарвари давлати тоҷикон – Эмомалӣ Раҳмон дар ҷанбаҳои зерин инъикос меёбанд:

1) Аз хуну ҳок ва камари миллат будан. Хусусияти хоси пешвоён ин баромадан аз қалби миллати худ дар шароитҳои ҳассос ва мураккаби таърихӣ мебошад. Ба онҳо ҳисси баланди ватандӯстӣ, садоқат, сарсупурдагӣ, ҳадафмандӣ ва ӯрӣ будан аз бегонапарастӣ хос аст. Агар ба раванди ба сари қудрат омадани Пешвои миллат назар андозем, айнан инъикоси ҳолат ва махсусияти мазкурро мушоҳида хоҳем намуд. Махсусияти ин сифат дар он зоҳир мешавад, ки новобаста аз нотақрири фардии Пешвоён таъини онҳо ба сифати роҳбар дар миллату кишвари дигар боиси дарки амиқи мушкilot ва ҷоннисорӣ нахоҳад шуд. Аз ин

рӯ, худованд баҳри ислоҳи халал дар ваҳдати миллии тоҷикон маҳз Эмомалӣ Раҳмонро ҳамчу сарвари давлат рӯи кор овард.

2) Истиқрори сулҳ, баргардонидани гурезаҳо ва таҳкими ваҳдати миллӣ. Аксари пешвоён дар шароити парокандагии халқу миллат, инқилобу ҷангҳои шахравандӣ ва хатарҳои хориҷӣ рӯи кор омада, бо ғайрияти сарварӣ, мардонагӣ, ҷасорати ғайриқуллода ва пайгири на табиқ намудани ҳадафи воло – сулҳ, ваҳдат ва эҳё шинохта мешаванд. Эмомалӣ Раҳмон аз рӯзи аввалини интиҳоб ба сифати сарвари давлати тоҷикон эълон дошт, ки ҳадафи асосии ӯ истиқрори сулҳ, баргардонидани гурезаҳо ва ваҳдат мебошад. Таъкиди ибораи «Ман қасам ёд мекунам, ки тамоми донишу таҷрибаамро барои дар ҳар ҳона ва ҳар оила барқарор шудани сулҳ равона карда, барои гулгулшукуфои Ватани азизам садоқатмандона меҳнат мекунам. Барои ноил шудан ба ин нияти муқаддас агар лозим шавад ҷон нисор мекунам, чунки ман ба ояндаи неки Ватанам ва ҳаёти хушбахтонаи халқи азияткашидаам бовар дорам» дар аввалин суханронӣ далели қатъият дар кори сулҳ ва махсусияти шахсияти Пешвои миллат мебошад. Дар раванди табиқи ин ҳадафҳои олии сарвари давлат иродаи қавӣ, мардонагӣ, ҷасорати бемаҳдуд ва дурандеширо ба хоҳири миллат нишон дод. Ҳамагон медонанд, ки зимни музокироти байни тоҷикон таҳдиду суиқасдҳои зиёд аз дохилу хориҷ, хатари табили кишвар ба майдони рақобати мансабталошон ва бозингарони минтақавию ҷаҳонӣ возеҳ буд. Устуворӣ ва қатъият новобаста аз душмании рӯйроستي қувваҳои дохиливу хориҷӣ, мулоқоту вохӯрӣ бо роҳбари муҳолифин дар Қобулу Хусдеҳ, гузашт ба хоҳири миллат аз нотақрири шахсияти Пешвои тоҷикони ҷаҳон шаҳодат медиҳад.

Зимни пайгирии сиёсати сулҳофаринӣ яке аз падидаҳои манфури иҷтимоӣ – маҳалпарастӣ ниҳоят коҳиш ёфта, эҳсоси ягонагӣ ва расидан ба ҳадафи якдилии ҳар як тоҷикистонӣ тақвият меёбад, ки аз намунаи бевоситаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Эмомалӣ Раҳмон сарчашма мегирад. Дар ин радиф табили Тоҷикистон аз кишвари се қисмат ба якпорча тавассути бунёди нақбу роҳҳо боиси таъкид мебошад.

Маҳз бо заҳмату талошҳои пайгири на Эмомалӣ Раҳмон Тоҷикистон дар интиҳои асри XX аз ғайрии миллӣ раҳо ёфта, истиқлолияти давлатии худро таҳким бахшид ва миллати тоҷик баъди ҳазор сол дар роҳи эҳёи давлатдорӣ миллӣ ба дастовардҳои бузурги таърихӣ ноил гардида, имрӯз ба сӯи ояндаи нек устуворона қадам мезанад.

Барои хизматҳои шоён дар самти истиқрори сулҳу ваҳдати миллӣ, рушди иқтисод ва пешрафти иҷтимоӣ, баланд бардоштани нуфузи Тоҷикистон дар арсаи ҷаҳонӣ ба Эмомалӣ Раҳмон унвони пешвои миллат дода шуд. Вале бояд аз рӯи инсоф гӯем, ки Эмомалӣ Раҳмон ба тавсифи бештар ниёз надорад.

3) Эҳёи иқтисод ва беҳдошти вазъи иҷтимоӣ. Тавре маълум, бинобар ҷанги шахравандӣ, ғайри моликияти давлативу ҷамъиятӣ, бӯҳрони иқтисодӣ, таваррум ва таъсирҳои манфии кандашавии алоқаҳои

мутақобилаи иқтисодӣ вазъи иқтисодиву иҷтимоии мардуми Тоҷикистон ниҳоят бад гардид. Аз рӯзҳои аввали касби қудрат Пешвои миллат ба чомаи ҷаҳонӣ бо кӯмак ба Тоҷикистон мурочиат намуда, дар баробари он ба ислоҳи вазъ пардохт. Додани 75 ҳазор га заминҳои президентӣ ба мардуми деҳот, дар шароити мураккаби солҳои аввали истиқлолият яке аз заминаҳои тағйири вазъи иқтисодиву иҷтимоии аҳоли ва беҳ гаштани таъмини амнияти хӯрокворӣ гардид.

Андешидани чораҳои зарурӣ, аз қабili паст кардани сатҳи камбизоатӣ, дастгирии давлатӣ, бунёди корхонаҳои хурду бузург, ҷалби сармоягузориҳои хориҷӣ омили тағйири сифатии вазъи иқтисодӣ ва иҷтимоии аҳоли шуд. Маҳз бо ҳамин сабаб дар давраи истиқлолият аз ҳисоби буҷет ба соҳаҳои иҷтимоӣ 45 миллиард сомонӣ (то соли 2016) равона карда шуд, ки қариб нисфи буҷети давлатиро ташкил медиҳад. Ҳамзамон, дар 15 соли охир даромади аҳоли 25 баробар ва пасандозҳо беш аз 85 баробар афзоиш ёфтанд. Мубодилаи молу маҳсулот бо 100 кишвари ҷаҳонӣ аз беҳбудии сифатӣ дар ин самт дарак медиҳад.

Агар ба таври мухтасар назар намоем, дар оғози солҳои 2000-ум иқтидори кишвар барои бунёди нақби Истиқлол намерасид, ҳоло бо назардошти тақвияти иқтисоди кишвар сохтмони асри замони шӯравӣ – неругоҳи Роғун бо маблағҳои худӣ бунёд мегардад.

Бунёди корхонаву марказҳои хизматрасонӣ, бастанӣ аҳдномаҳои иқтисодӣ ва ҷалби сармояи хориҷӣ, эълони соли рушди сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ низ аз моҳияти сиёсати иҷтимоиву иқтисодии Пешвои миллат бармеояд.

4) Дикқати асосӣ ба соҳаи маориф. Яке аз самтҳои асосии фаъолияти Пешво дар самти рушди кишвар ва ҳифзи айнияти он дикқати хосса ба масъалаи мактабу маориф мебошад. Зеро миллати босавод заминаи бозғамии рушди иқтисодиву иҷтимоии кишвар буда, метавонад ислоҳоти созандаро татбиқ намуда, дар баробари ақлу дониши худ аз дастовадҳои илмиву фаннии ҷомеаи ҷаҳонӣ ба манфиати худ истифода намояд.

Аз ин рӯ, таҳкиму тақвияти соҳа ва баланд бардоштани сатҳи дониш ва касбияти мардуми кишвар яке аз вазифаҳои аввалиндараҷаи давлату ҳукумат маҳсуб мегардад. Дар замони Шӯравӣ новобаста аз иқтидор ва нерӯи давлат, дар Тоҷикистон теъдоди муайяни мактабҳо дар вагонҳо ва хонаҳои шахсӣ ҷойгир буданд. Ин камбудӣ танҳо дар солҳои истиқлолият ҳалли ҳудро ёфт. Танҳо дар доираи «Барномаи давлатии сохтмон, таъмиру азнавсозии мактабҳо барои солҳои 2008-2015» дар соҳаи маориф аз ҳисоби ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузорӣ шумораи чунин муассисаҳои таълимӣ беш аз 800 ва маблағи умумии барои ин кор сарфшуда 600 миллион сомони ро ташкил дод.

Раванди таҷдиду азнавсозии муассисаҳои таълимӣ ба беҳбудии инфрасохтор ва таҳкими пояҳои моддиву техникаи соҳаи маориф мусоидат намуд. То замони истиқлолият дар Тоҷикистон 13 муассисаи таҳсилоти олии бо 70 ҳазор нафар донишҷӯ фаъолият мекард. Ҳоло миқдори ин муассисаҳо ба 39 ва шумораи донишҷӯён ба 170 ҳазор нафар

расидааст. Илова бар ин, зиёда аз 30 ҳазор нафар ҷавонони лаёқатманди мо аз ҳисоби давлат дар муассисаҳои таҳсилоти олии кишварҳои пешрафтаи хориҷӣ таҳсил мекунанд.

Ташкили Маркази миллии тестӣ ин амалӣ гаштани орзӯи ҳазорон наврас дар самти мушарраф гаштан ба номи баланди донишҷӯӣ ва коҳиши ғасод дар ин самт мебошад.

Додани диққати асосӣ ба соҳаи маориф, дастгирии ниҳодҳои ин самт, фиристодани ҷавонони лаёқатманд ба марказҳои пешрафтаи таълимиву илмӣ ҷаҳонӣ ва ифтиҳои макотиби нави сатҳҳои гуногун дар дохили кишвар инъикоси моҳияти сиёсати маорифпарваронаи сарвари давлат Эмомалӣ Раҳмон мебошад.

5) Ҳимоят аз арзишҳои давлатдорӣ, маънавию динии тоҷикон ва тарғиби онҳо дар саҳнаи ҷаҳонӣ. Дар шароити муосири ҷаҳонишавӣ ва густариши арзишҳои ғарбӣ яке аз вазифаҳои асосии кишварҳои миллий – ҳифзи арзишҳои миллий, фарҳангӣ, маънавӣ ва динӣ ба шумор меравад. Рисолати Пешвои миллат дар ин самт дорои дастовардҳои беназир буда, аз сатҳи баланди татбиқи ормонҳои миллат – ҳифз ва тарғиби фарҳанги тоҷикон шаҳодат медиҳад. Таҷлилу бузургдошти Абуабдуллоҳи Рудакӣ, Камоли Хучандӣ, Мир Саид Алиӣ Ҳамадонӣ, Абдурахмони Ҷомӣ, 1100 – солагии давлати Сомониён, соли тамаддуни ориёӣ, бузургдошти Имоми Аъзам ва ҳифозат аз мазҳаби таҳаммулпазиронаи ҳанафӣ далели муаррифии арзиш, усул ва тафаккури ғоявӣ, фарҳангӣ ва давлатдории тоҷикон дар арсаи ҷаҳонӣ мебошад. Кулли мардум медонанд, ки тамоми классикони илму адабиёт ҳамзамон олимони воқеии дину шариат буда, ин ҷанба яке аз махсусиятҳои хоси тамаддуни тоҷиконро инъикос менамояд. Аз ин рӯ, яке аз омилҳои нуфуз ва маҳбубияти Эмомалӣ Раҳмон дар дохил ва хориҷи кишвар арҷгузорӣ ба ғайрият ва осори бузургон мебошад.

Аз ҷониби дигар дастур оид ба таълифи Қуръон бо тарҷумаи тоҷикӣ, Саҳеҳи Бухорӣ, осори пурғановати бузургон, гузоштани санги асос ба Масҷиди бузургтарин дар Осиёи Марказӣ, ҳимояти мазҳабу дин аз минбарҳои баланди байналмилалӣ, аз қабili иртибот надоштани терроризм ба ислом, зиёрати хонаи Худо ҳамчун шукргузорӣ аз истиқрори сулҳ, шарафи зиёрати дохили ҳарами шариф, ворид шудан ба рӯйхати 500 мусулмони муассири дунё аз камоли мусулмонӣ, ҳимоят аз дину оин ва мазҳаб, на танҳо дар фазои кишвар, балки минтақа ва ҷаҳон дарак медиҳад. Бешубҳа мо метавонем Пешвои миллатро ҳамчун ҳомии мазҳаб ва сулҳ эътироф намоем, зеро така ба мазҳаби ҳанафӣ ягона роҳи ҳифзи арзишҳои динӣ ва пешгирии хушунат дар заминаи динӣ мебошад. Имрӯз кишварҳое, ки дорои низоми ба ном озодии мазоҳиб мебошанд, ба майдони бархӯрди мазҳабу оин дар доираи гурӯҳ, ҳизб ва мадрасаву масоҷид табдил ёфтаанд.

6) Муваффақиятҳои сиёсати хориҷӣ. Анъанаҳои давлатдорӣ, сиёсати хориҷӣ ва дипломатия, тартиби фиристодани расул, таҷрибаи сулҳ ва миёнаравӣ ҳамоханги таърихи ташаккули халқи тоҷик буданд. Вале бунёди ҳадамоти дипломатӣ ҳамчун инъикоси механизми татбиқи

ҳадафҳои миллии тоҷикон, инъикоси мустақилияти сиёсӣ ва фароҳам овардани шароити рушди дохилӣ танҳо бо касби истиқлолияти давлатӣ ба даст омад. Муваффақияти сиёсати хориҷӣ ва дипломатияи тоҷик, пеш аз ҳама, аз маҳорати барномарезӣ ва дурандешии сарвари он, анъанаҳои давлатдорӣ, арзишҳои фарҳангию маънавӣ ва касбияти кормандони ҳадамоти дипломатӣ вобаста мебошад. Аз ин рӯ, дар муваффақияти дипломатияи тоҷик хиради азалии Президенти кишвар, самтҳои дурусти муайяннамудаи сиёсати хориҷӣ ва садоқату касбияти кормандони соҳа мусоидат намуданд. Тоҷикистон сиёсати хориҷии хосеро пеша намудааст, ки он расман аз 31 декабри соли 2002 номи сиёсати «дарҳои кушод»-ро гирифтааст. Тавре маълум, Чин ва Ҷопон дар давраҳои таърихӣ барои зерӣ фишор ва таъсири бегонагон ва дар маҷмӯъ кишварҳои муктадир қарор нагирифтани «сиёсати дарҳои баста» - ро пеша намуданд. Интиҳоби сиёсати «дарҳои кушод» аз як тараф роҳи ягонаи дурусти пешбурди сиёсати хориҷӣ ва аз ҷониби дигар инъикоси арзишҳои фарҳангию таърихӣ ва суннатии халқи тоҷик яъне дӯстӣ ва ҳусни ҳамсоият мебошад, ки самараи бевоситаи ғайриқарорӣ Пешвои миллат мебошад. Имрӯз натиҷа ва дастовардҳои сиёсати хориҷии мо боиси ифтихори ҳар як тоҷику тоҷикистонӣ мебошад:

- истиқрори муносибатҳои дипломатии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо 180 кишвари ҷомеаи ҷаҳонӣ;
- узвият дар 80 созмони бонуфузи байналхалқӣ минтақавӣ;
- имзои 1200 созишномаҳои дуҷониба бо кишварҳои ҷомеаи ҷаҳонӣ;
- узвият ба 600 эълумияҳои байналхалқӣ;
- дастовардҳо дар самти пешниҳоди ташаббусҳои байналхалқӣ (ба хусус дар масъалаи об, ҳамкорӣ дар соҳаи он ва табдили он ба омили муҳими рушди устувори иқтисодӣ);
- раёсати сарвари давлат дар ҷаласаи 54-уми Маҷмааи Умумии СММ;
- пешниҳоди формулаи сулҳ.

Кишварҳои олам ҳангоми тарҳрезии сиёсатҳои дарозмуддат ва интиҳоби мамлакате ҳамчун шарикони стратегӣ, пеш аз ҳама, ба оромиши кунунии он ва заминаҳои субот дар оянда менигаранд. Аз ин нуқтаи назар, Тоҷикистон ба баракати сиёсати сулҳҷӯёна ва ваҳдатоварӣ Эмомалӣ Раҳмон, аз тарафи шарикони хориҷии мо кишваре шинохта мешавад, ки ояндаи босубот ва сиёсати устувор дорад. Ин навъи нигариш, бешубҳа, роҳро барои ҳамкориҳои оянда ва сармоягузориҳои дарозмуддат боз намуда, заминасозии рушди иқтимоию иқтисодӣ ва нақшофарии бештари Ҷумҳурии Тоҷикистон дар минтақа ва ҷаҳон хоҳад буд.

Агар дастоварди муҳимтарини сиёсати хориҷии мо бо роҳбарии Пешвои миллат ин пеш аз ҳама ҳифзи истиқлолият дар шароити мураккаби рушди муносибатҳои байналхалқӣ бошад, пас муаррифии кишвар бо мавқеи устувор дар дипломатияи ҷаҳонӣ (аз ҷумла дар масъалаи роҳҳои ҳалли қазияи Афғонистон, ки дар тӯли бисту панҷ сол

тағйир наёфтааст ва роҳи сулҳ) ва дипломатияи ташаббускорона (ташаббусҳои беназири Пешвои миллат оид ба масъалаҳои умумичаҳонӣ ва моҳиятан инсондӯстӣ) ҷанбаҳои дигари дипломатияи Пешвои миллат дар сиёсати ҷаҳонӣ ба шумор мераванд.

7) Дурнамои рушди устувори кишвар. Таърихи истиқлолияти кишвар намунаи аз яъсу ноумедии мардум ва боварӣ надоштан ба фардо, то эътимод ба ояндаи нек ва рушди устуворро инъикос намудааст. Ҷиҳати таъмин намудани рушди минбаъдаи кишвар, иҷрои афзалиятҳои миллӣ ва дар ин асос баланд бардоштани сатҳу сифати зиндагии мардум барои даврони миёнамуҳлат ва дарозмуддат соли 2016 “Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030” қабул карда шуд. Дар ин марҳила вазифаи муҳимтарин - то 30 - солагии истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ноил гаштан ба ҳадафҳои оӣ - тақвияти сармояи инсонӣ, баланд бардоштани самаранокии бахши воқеӣ, таҳкими сохтории идоракунии давлат, таъмини устувори нишондиҳандаҳои макроиқтисодӣ ва рушди иқтисодиву иҷтимоӣ бо ташкили ҷойҳои нави кории дараҷаи баланди истеҳсолӣ ва фароҳам овардани замина барои таҳкими иқтисодии содиротии кишвар ҳамчун самтҳои муҳимтарини сиёсати иқтисодиву иҷтимоии давлат муайян гардидаанд.

Дар сурати татбиқи муваффақонаи Стратегияи мазкур имкон фароҳам меояд, ки то соли 2030 бо истифода аз тамоми имконоти захираҳои мавҷуда маҷмӯи маҳсулоти дохилро ба ҳар сари аҳолии то 3 баробар афзоиш дода, сатҳи камбизоатиро беш аз ду баробар коҳиш диҳем ва ҳиссаи аҳолии дорои даромади миёнаро аз 22 то 50 фоиз зиёд намоем.

Сиёсати созандаи Пешвои миллат имкон медиҳад, ки ҳар як тоҷикистонӣ ба оянда бо эътимод назар карда, тарҳи мукамал ва муваффақи зиндагии халқу миллат ва худро тарҳрезӣ намояд.

Аз ин рӯ, мардуми кишварро зарур аст, ки дар навбати аввал барои эҳдои Яздон – интиҳоби сарвари хирадманду дилсӯз ва мардумӣ ба маънои том шукргузорӣ намуда, барои ободии кишвар, сулҳу ваҳдат, таҳкими арзишҳои динию маънавӣ ва фарҳангӣ дар атрофи Пешвои миллат муттаҳид гардида, баҳри татбиқи нақшаҳои нек - ҳифзи истиқлолият, дину оин, номуси ватандорӣ, таъмини амнияти субот ва шароити хуб барои ояндаи миллат сахмгузор бошем.

ШАРИПОВ АМРИДДИН НУРИДИНОВИЧ,
дотсенти кафедраи дипломатия ва сиёсати хориҷии ҶТ, ДМТ